

LUPETA

Apare în fiecare zi de lucru.
Abonament: 1 an 24 cor., 6 luni 12 cor.,
3 luni 6 cor. — România: 1 an 40 cor.
— Telefon Nr. 47—82. —

... .. APARE ... ..
sub direcția unui
comitet de redacțiune.

Redacția și Administrația:
BUDAPESTA, VII., István-ut 11
Inserțiuni după învoială.
Scrisori nefrancate se refuză.

Manopere nedemne.

Atâtea minciuni și pervertiri scandaloase câte a publicat în lunile din urmă presa coaliționistă n'au mai văzut lumina tiparului în tot timpul existenței presei maghiare.

În cele optsprezece luni de domnie compromițătoare, coaliția a făcut tot ce i-a fost cu putință pentru a întrece în murdării și născociri vechea pressă paușalată a guvernelor liberale. Chiar și cel mai înverșunat dușman al ei, trebuie să recunoască că a reușit în chip strălucit. Cu minciunile unui program abandonat în momentul căpătuielii a început tovărășia coaliționiste, și cu minciuni rău voitoare vrea să-și termine existența parasitară.

Publicului maghiar îi trebuie senzații: omoruri, atentate, comploturi. Coaliției de-asemena. Căci raportajul acesta oare zguduie nervii cititorilor și le înlănțuie curiozitatea femeiască în măsură excesivă, — îi face să piarză din vedere ce se petrece pe arena politică, îi orbește să nu vadă și să nu auză ce se petrece în jurul „realizării” programului coaliționist. Iar dacă astfel de senzații nu se întâmplă de bună voie, trebuie inventate. Cu orice preț. Chiar și cu prețul celor mai perverse minciuni și calomnii.

Noi românii ne-am dovedit de cel mai primejdios dușman al visurilor nebune cari vor să întrezărească un stat unitar național-maghiar. Ne-am dovedit de cel mai primejdios dușman fiindcă un moment măcar n'am părăsit terenul legalității, ci stând pe baza legilor sancționate am cerut și cerem respectarea lor și din partea celor chemați să păziască și supravegheze executarea lor.

Împotriva noastră s'au îndreptat dară în rândul întâi toate atacurile perfide ale paușalatelor ajunse în serviciul — bine răsplătit — al tovărășiei coaliționiste. Împotriva noastră au fost îndreptate cele mai multe procese de pressă, noi am fost obiectul celor mai perfide calomniări, — și am trecut peste toate manoperele nedemne — curați, neprigoniți. Murdăria nu ni-a putut atinge. Compromiși n'am rămas noi, ci ei, urzitorii de comploturi, conspirații și atentate.

Noi nu ne-am adresat străinătății. N'am urmat pilda coaliționistă de-a cumpăra presa din afară — acea

parte a presei care e venală — fiindcă noi nu dispunem de fondurile discreționare ale coaliției și fiindcă n'am avut nevoie s'o facem. În conștiința puritismului luptelor noastre pentru drepturile celor rămași acasă, ale celor pe cari mizeria și prigonirile nu i-au mânat încă peste apele adânci ale oceanului atlantic, — am stăruit neconținut să ni se aducă dovezi, să se dea în publicitate documentele cu cari făceau și fac atâta zgomot. În schimb, însă, presa coaliției ni-a răspuns cu noii calomnii.

Și ceea ce am așteptat s'a întâmplat, fiindcă trebuia să se întâmple. Presa din străinătate a început să dea o deosebită atenție evenimentelor din Ungaria. A început să se intereseze de cauzele vecinicilor trize ce zguduie țara noastră ajunsă pe mâinile unor politicieni fără suflet. A început să fie mai prevăzătoare chiar și presa venală din străinătate, pentru a nuse compromite în ochii propriilor săi cititori. Și articolele plătite ale biroului de pressă din Budapesta nu mai puteau fi plasate cu atâta ușurință nici chiar în schimbul unor sume mai ridicate.

Ziare serioase ca „Temps” din Paris, „Times” și „Morning Post” din Londra și ziarele mari din imperiul german, a căror înșirare ar ocupa prea mult spațiu, — au început să înțeleagă rostul calumniilor biroului de pressă din palatul președinției ministerului ungar. Rând pe rând au venit cu articole în cari falșul liberalism al guvernului coaliționist era prezentat în toată golătatea sa, articole în cari se descoperea duplicitatea politice maghiare: liberalii înafară, în ochii străinătății; — reacționari, nedrepti, șoviniști acasă la ei, față cu majoritatea cetățenilor.

Și din nou am fost acuzați noi. Tot noi. Am mituit presa. Am cumpărat ziarele cu sume enorme ca să publice articole împotriva „liberalismului” coaliției. Noi, cari nu putem să adunăm — în sudoarea feții noastre — bani de-ajuns ca să plătim dările grele. Ce ne mai rămâne, ni-o iau tribunalele și Curțile cu jurați în chipul amendelor dictate în seria nesfârșită de procese pornite împotriva noastră și a presei noastre.

N'avem nevoie să mituim presa europeană. Împotriva, am fi astăzi noi răsplătiți dacă am servi acestei

prese cu articole. Nu e însă nevoie nici de aceasta. Presa europeană n'are decât să facă comparație între ceea ce i-se comunică prin biroul de pressă maghiar și între cea ce scriu ziarele maghiare. N'au decât să pună alătura discursurile liberale rostite de contele Apponyi la congresele de pace și declarațiile șoviniste făcute acasă, în parlament și la întruniri publice.

Manoperile nedemne ale tovărășiei coaliționiste fac să răsare zi de zi cunoscători temeinici ai stărilor nefericite din Ungaria. Noi n'avem decât să înregistrăm critica nemiloasă ce o fac țării noastre marile ziare cari îndrumază opinia publică europeană.

Și le înregistrăm cu regrete. Suntem și noi fii ai acestei patrii și-am dori să trăim și noi acasă, la noi, în pace și bună înțelegere cu celelalte popoare.

Intrigile n'au pornit dela noi și nu vor porni nici pe viitor.

Dep. Dr. I. Maniu între alegători. Deputatul cercului electoral Vinț, dl dr. Iuliu Maniu va ține Duminică, 29 Septemvrie n., o dare de seamă în comuna Șpring, lângă Sebeș. Cu acest prilej va vorbi despre sufragiul universal și în urmă va da sfaturi și îndemnuri pentru țărani în interesul organizării noastre din viitor.

Deputatul Dr. I. Maniu e așteptat și în această comună cu dragoste și nerăbdare.

Complicitatea „Adevărului” din București? Sub titlul acesta am publicat în nrul nostru de Vineri o notiță scurtă în care ne exprimăm nedumerirea cum de ziarul «Adevărul» vine să confirme știrea — în urma unei întrebări făcute de ziarul «Hir» din Budapesta — că ministrul-președinte al României dl Dim. A. Sturdza ar fi fost în Bistrița.

Azi ni-se comunică din București, prin telefon, că în ediția de dimineață a ziarului «Adevărul» a apărut un articol în care se publică o telegramă a directorului ziarului «Hir». Directorul ziarului maghiar își exprimă regretele, că din greșală s'a scris în ziarul său, că știrea despre călătoria ministrului-președinte român ar fi fost confirmată de redacția ziarului „Adevărul” din București.

În acelaș timp, ziarul «Adevărul» protestează energic împotriva manoperilor pre-

sei maghiare, care se folosește de astfel de constitue neadevăruri sfruntate.

Consiliu de miniștri s'a ținut ieri Vineri începând dela orele 10 a. m., până seara la 8. S'au discutat budgetele pe 1908 ale portofoliilor mai mici. Apoi chestia tranșacțiunii și în legătură cu aceasta posibilitatea demisionării guvernului. (Aviz celor din jurul oalelor cu carne.) În același timp însă guvernul anunță un program de lucru care i-ar ajunge pentru doi ani. Andrassy amenință, că va face în luna viitoare declarații în chestia sufragiului universal și în chestia garanțiilor constituției.

Guvernul își dă seamă despre serioșitatea mișcării pentru repaosul general din 10 Octombrie și constată de pe acum, că guvernul nu are nici o posibilitate de remedii contra eventualelor urmări ale repaosului general.

Contele Apponyi a făcut declarații despre planurile de acțiune pentru viitor, ce și-le face guvernul. Guvernul, zice Apponyi, va căuta până la deschiderea parlamentului, să creeze o situație clară în chestiile pendente. Guvernul e gata a duce la îndeplinire toate angajamentele și propunerile sale; dar dorește ca parlamentul să se poată pronunța în deplină libertate și fără presiunea unei situații extreme; iar alți bărbați, cari ar veni în urma guvernului de astăzi, dacă aceasta va fi voința camerei să aibă toată libertatea a căuta rezolvirile, cari îi vor părea mai potrivite. Contele Apponyi a riscat un cuvânt și despre sufragiul universal, asigurând că proiectul referitor la această reformă e în lucrare și e aproape gata. *Reforma va contribui la întărirea caracterului național maghiar al statului.* Apponyi mai anunță ca apropiată reforma dărilor și cea a garanțiilor constituționale.

„Peste hotare“. — Doue cuvinte, pe cari „Pesti Napló“ de Vineri le pune în românește în fruntea primului seu. „Pesti

Napló“ n'a mai scăpat de spaima complotului dela Bistriță, ce l'a obsedat pe patrioți. Concluzia lui „Pesti Napló“, bietul de el, iată unde ajunge: „Ar fi cu adevărat o politică de sinucigași dacă am privi cu mâinile în sin, cum călătoresc agenți plătiți din o țară în alta, cum trec agenți dela noi, în vecini, cum vin alții de acolo la noi, cum se prezintă dincolo în haină oficială și semi-oficială dorul de a cuceri teritoriul nostru, cum fac cei dela noi tot posibilul pentru realizarea acestei dorințe. A suferi toate aceste ar fi o adevărată slăbiciune. Este adevărat, că ni-e plin capul de grigi. Dar dacă se va limpezi situația și dacă vom avea puțin timp pentru a ne cugeta, va trebui să vorbim despre aceasta și chiar să vorbim mult și cu temei. Dar mai cu samă va trebui să ne punem pe lucru. Asta ni-a lipsit și până acum, că nu am lucrat. Să fim veseli, că în Bistriță nu s'au petrecut lucruri mai grave. Dar putem să ne așteptăm, că se vor întâmpla de acum înainte. Și dacă vom privi cu aceeași nepăsare, cum am privit în trecut în fața evenimentelor, a alianțelor secrete, a excursiilor cu automobilul a concertelor, a adunărilor societăților culturale, atunci ne vom pomeni foarte de grabă în fața unor evenimente grave, dar grave de tot“.

Impăcarea Polónyi-Lengyel? Ziarul „Pester Lloyd“ publică în numărul său de astăzi o știre interesantă și extrem de caracteristică pentru moravurile politice din Ungaria. Nu e vorba de un lucru mai mic decât de împăcarea dintre Lengyel și Polónyi. După-ce deputatul Lengyel prin scormonirea afacerilor veroase ale fostului ministru de justiție a îmbogățit cronica scandalurilor din Ungaria cu cea mai murdară afacere politică, — ci că ar sta să se împace cu Polónyi, pentru a se pune amândoi în fruntea unui nou partid ce-ar fi să se inițieze de acum înainte.

Ziarul „P. Lloyd“ s'a compromis în vremile din urmă de-atâtea-ori cu „informațiile“ ei politice, venite din „sursă sigură“, încât nu putem înregistra știrea decât cu multă neîncredere. În ori-ce caz e caracteristic, că se poate chiar și numai vorbi despre o astfel de împăcare. . .

După ploaie căpeneag. După cum citim în Deutsches-Tageblatt din Sibiu Consistorul bisericii evanghelice de acolo s'a apucat în ședința din Vinerea trecută de situația pe care o crează școlilor săsești noua lege a lui Apponyi și a constatat că aceasta devine acuma foarte tristă. În conștiința se hotărăște a se cere revizuirea acestei legi. Insași foaia germană din care luăm această știre e nevoită a adăuga acest comentariu: „Tirzie recunoaștere!“ Dacă s'ar fi pornit o mișcare puternică în acest înțeles, la timpul său, când legea era încă numai pe cale de a se naște, ar fi avut, de sigur, un scop și poate și un rezultat“.

Te miri în adevăr, cum nu le e și rușine să mai protesteze acum, când la timpul său, mai nu s'au mișcat nimeni.

ROMÂNIA

Un răspuns Archiepiscopului Netzhammer.

La acuzațiunile aduse clerului român de arhiepiscopul catolic din București Netzhammer, răspunde Protosinghelul Ilarion Mircea printr'un articol de ziar, în care caută să desvinovătească clerul român de aceste învinuiri. Iată între altele ce zice protosinghelul:

„Dorind mai ales, să arate Eminentă Sa tosinghelul: rolul ce l'a avut biserica dominantă cu armata ei spirituală ortodoxă în răscoalele țărănești, și aceasta în asemănare cu activitatea rodnică, ce crede că a desfășurat-o clerul latin din România și voind s'o facă pe cronicarul imparțial n'a reușit, lucru de altfel firesc, căci n'a putut Eminentă Sa scriind această broșură, să fie numai în spirit și apoi spiritul Eminentei Sale n'a putut fi desbrăcat de puternicele sentimente de dragoste pentru confesiunea din care face parte, pentru cei ce au noțiuni comune cu Eminentă Sa, sau cu puține cuvinte scriind această broșură, nu s'a putut desbrăca complet de omul cel vechi, ci stăpânit de mare dragoste pentru ai săi, îi vede printr'o prismă mult mai strălucitoare.“

Iar mai departe:

Înălții ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Ro-

FOIȚA ZIARULUI „LUPTA.“

Sâmbătă seara.

Jurnalele muscălești jubilează.

Se împlinesc 55 de ani, de când contele Leo Tolstoi și-a publicat cea d'întăiu lucrare literară. Eremitul dela Iasnaya-Pajana, nu voia să știe, bineînțeles, de nici un jubileu, dar aderenții lui nu voiau să știe nici ei de smerenia scriitorului retras de ochii lumii. Ei credeau, că Tolstoi nu mai e un om singuratic, de a cărui prejudeții trebuie să ținem cont, ci e un om mare, o glorie a poporului muscălesc și chiar a literaturii universale.

Jubilează deci fără să-i doară capul, dacă îi place bătrânului sau nu.

Și ecoul acestui jubileu trece prin toată presa cultă europeană, resbătând, fără îndoială, și în gazetele lumii americane.

În timpul din urmă Tolstoi a pierdut din nimbul ce-l înconjură. Lucrările lui scrise în spiritul Evangheliei i-au făcut mulți dușmani. Întâi s'a dușmănit cu biserica ortodoxă, căci Tolstoi în excesul lui de zel de-

pășise limitele și alterase chiar câteva dogme. Pe urmă au venit ceilalți dușmani, cari obicinuiți cu realismul din „Ana Carenina“ și din „Sonata Kreutzer“ nu mai aflau nici o plăcere în tonul de predică al bătrânului. Chiar Brandes critic cu toată asprimea „Invierea“ lui Tolstoi, constatând că e o lucrare fără nici o valoare, căci personajul principal e o creațiune absolut artificială.

Mulți vedeau în religiozitatea bătrânului — o religie proprie, o sectă, care are azi destui aderenți — un pronunțat declin.

El a continuat cu munca, fără să-i pese mult de lecțiile critice, zăvorindu-se din ce în ce mai mult de lume, schimbându-și și simplificându-și cu desăvârșire modul de trai și îmbrăcămintea.

Scrierile din urmă poartă și ele pecetea geniului, dar un geniu ciudat, cu care lumea abia se mai poate înțelege.

Tinărului zvăpăiat din „Război și pace“ și din „Ana Carenina“ nu prea i-se poate da desăvârșit crezământ, când la bătrânețe face pe moralistul imaculat.

Cu toate aceste critica n'a putut spune încă cuvântul din urmă asupra operei lui Tolstoi. Și aceasta nu pentru motivul, că

scriitorul trăește încă, ci pentru că bătrânul păstrează o mulțime de manuscrite, cari nu vor vedea lumina tiparului, decât după moartea autorului.

Atunci se va putea spune cuvântul din urmă.

Se va vedea atunci, dacă a fost un talent, care și-a păstrat vigoarea până la urmă — și sunt foarte puține talente de aceste în literatura universală — ori a fost un talent, care și-a atins într'o anumită epocă culmea, scoborând apoi puțin câte puțin spre asfințit.

Dumas-tatăl, ale cărui lucrări erau citite pe vremea tinereții atât de cu sete, a ajuns la bătrânețe să fie citit mai cu puțină dragoste și pe urmă a murit aproape obscur.

Tolstoi e, fără îndoială, un talent, care și-a conservat în mai mare măsură forța creatoare, dar, foarte probabil, e și el un talent în declin.

Când citești, cu câtă migăială își corectează fiecare manuscris, înainte de a-l trimite la tipar, cum pe urmă schimbă pagini întregi chiar din coalele tipărite, rămâi uimit, când te gândești la munca uriașă ce s'a cheltuit, până să dea lumii atâtea opere nepritoare.

mâne erau în Bucureşti, când au izbucnit mişcarea ţărănească în vr'o două sate din nordul Moldovei şi le venia uşor ca pofind şi pe Prea Sfinţitii Arhieri, să se constituie în Sinod şi să dea enciclica despre care vorbiţi, dar vă rog să credeţi, că n'a fost timpul şi nici n'a trebuit.

Cum era să se dea o enciclică Sinodală pentru întreaga ţară, când erau răsăvrite câteva sate din două judeţe ale nordului Moldovei, cum însuşi recunoaşteţi?! Iar ca să se dea numai pentru localităţile, unde s'au născut tulburările, nu credeţi, că era o jignire la activul ierarhului respectiv? Şi apoi, ce era să zică Sf. Sinod în enciclica către credincioşii ţării întregi «a izbucnit în vr'o câteva sate tulburări, dar voi să fiţi pe pace» în timp ce erau în pace. Oare n'avea să fie o greşală în această procedură? În fie-care putea să se nască nedumeriri şi să se întrebe ce va fi şi aceasta!

Cum că așa a judecat lucrurile și Episcopul latin din Iași, e faptul că însuși Eminența Voastră scriți în broșură, că «după ce s'a informat din jurnale despre ivirea oare căror agitațiuni prin vr'o câte-va sate ale coloniilor catolice», a dat Eminența Sa circulară.

Gînduri fugare.

Mor bătrânii. Unul după altul coboară în mormânt pagini din istoria vie a începuturilor artei și științei noastre moderne. Icoanele de magi albi, pe cari le vedeam în zilele de praznic ale ședințelor culturale, nu vor mai apărea toate. Și golul rămas pe urma lor pare că nu e cine să-l umple. Istoria literaturii, care se învață astăzi, nu ne arată pe următorii vrednici ai celor dispăruți, pe continuatorii și îndreptătorii lor. Pentru aceea jale mare și durere cuprinde sufletele.

Și, totuși, n'ar trebui să fie așa. N'are rost nici durerea sguduitoare și sinceră, nici arborarea steagului negru, care să ascundă fățarnicia sufletelor sterpe. O se-

nină părere de rău pentru încetarea acestei boale lungi, care se cheamă viață, — un sentiment asemenea celui, care te încearcă la prăbușirea bradului străvechiu, — atâta. Mai multe motive îndeamnă condeiul să mărturisească aceasta.

Noi, cei de azi, înțelegem activitatea bătrânilor și în lumina vremii lor și în urmările acestei activități pentru generațiile de mai târziu. Dar ei nu ne mai puteau înțelege întru toate. De aici porneau unele deosebiri de vederi, pentru cari tinerii aveau să poarte ponosul «relei creșteri» și al «lipsei de respect față de înaintași.» Acestea nu puteau îmbucura pe nime, și amărăciunea bătrânilor nu era îndemn pentru puterea de muncă a celor chemați dintre tineri. Ear când se întâmpla ca vr'unul din tagma nerecunoscătorilor să meargă alături de vechii zei, era sau fără talent deosebit sau căuta lucruri străine de binele tuturora.

Apoi o zicală din povestea lui Alexandru Machedon spune, că «sunt viteji peste viteji». Așa e și cu mărimile noastre. Strălucirea lor nu e izolată. Dumnezeu milostivirilor ne-a dat bărbați harnici și cu cap în toate generațiile. Aceștia vor putea înainta opera culturii române. Aceștia vor spori moștenirea bătrânilor. Trebuie să ne deschidem ochii și să privim fără prejudeții peste aparențele amăgitoare.

Pe urmă, gloria celor mutați dela noi nu pierde de-odată cu cel din urmă bulgăre de pământ aruncat pe mormântul lor. Sufletul lor rămâne. Iar chemarea noastră e să-l căutăm, și găsându-l, să ne bucurăm de vederea lui, la masa noastră de lucru. Aceasta e recunoștința roditoare, sângura, care ne umple inima. Și aceasta e judecata fără greș, care înlătură sentimentalismul nefolositor și critica urâtă a tot ce e în jurul nostru.

Deci, nu lacrimi reci și tânguirii sgomotoase, nu cununii cu slove de aur pe crucea mormintelor și în inimă nimic, sau foarte puțin — ci știința sigură a muncii celor răposați. Și nu cutremurările adânci,

Iată deci o glumă, ce s'a publicat cu prilejul acestui jubileu literar.

Trecând odată prin Moscova, bătrânul Tolstoi, îmbrăcat în straie țărănești, s'a abătut pe la o redacție, să le dea manuscrisul proaspăt. Inserase deja și redactorul prim nu mai era acolo. Tolstoi se întâlnește cu un redactor tânăr, care nu-l cunoștea.

— Ce vrei, bătrânule ?

— Am adus o povestire, zise Tolstoi cu blândețe.

Tânărul se uită la el cu ironie.

— Apoi de când ești și tu scriitor ?

— Ei sunt și eu... cred că povestirea nu e rea.

Și când tânărul izbucni în râs, Tolstoi îi zise serios :

— Spune dlui prim redactor, că povestirea aceasta i-a adus-o contele Tolstoi.

— Cum ai zis, bătrânule ? Contele Tolstoi, se și vede, că ai mutră de conte. Vezi-ți de drum, să nu te dau pe mâna poliției...

Își poate închipui ori cine, ce mutră va fi făcut bietul redactor, când a doua zi află dela șeful, că țaranul cu manuscriptul era însuși marele scriitor!

cari istovesc, când sunt adevărate, ci încrețirea ușoară a luciului sufletesc pentru Maurii, cari și-au făcut datoria. E mai demn și de ei și de noi.

Gh. Curpen.

La jubileul de 40 ani

al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“.

În aceste zile, 28 și 29 Sept. c., Reuniunea susamintită sărbează aniversarea de 40 ani, de când bărbatul de pie memorie Nicolae Cristea — acea inimă nobilă și cu dor de înaintare a poporului român, pe toate terenele, — a pus temelie primei reuniuni de meseriași în patria noastră.

Tot acum se împlinesc 10 ani, de când Reuniunea stă sub conducerea înțeleaptă a actualului președinte, dl Victor Tordășianu, referent consistorial, iar instruirea corului sub conducerea dlui Candid. Popa, înv. la școala de aplicație a sem. «Andreian».

Iniințarea acestei reuniuni, acum sunt 40 ani, a fost un lucru nu chiar ușor. De aceea iniințătorii ei merită stimă și recunoștință.

Spre mai buna pricepere a stărilor de pe atunci un singur exemplu: În «Memoriile lui Nicolae Cristea», apărute în Anuarul I. al Reuniunii, ni-se spune, între altele, că în 1860, adică abia 7 ani înainte de iniințarea acestei reuniuni, un pantofar român numai după petițiuni și apelațiuni până la Locotenența ces. reg. din Sibiu, a primit dreptul de a și practica meseria de pantofar în Sibiiu.

Pe acele timpuri lucrurile stăteau cam așa: meseriile erau un fel de privilegii în mâinile Sașilor și a puținilor Unguri, ce mai erau risipiți ici-colo. Acești meseriași sași erau organizați în așa numite bresle (zechiuri). Niște corporațiuni, cari se trăgeau din vechime și aveau drepturi foarte largi, ce abia după introducerea legii despre libertatea meseriilor au putut fi delaturate.

De aici urmarea, că pe acele vremuri un meseriaș român independent era ca un corb alb. Ba la iniințarea reuniunii aflăm sub steagul desfășurat de Cristea numai 2 măiestri alăturați cu vre-o 28 calfe, toți tineri harnici și cu simț românesc în pieptul lor! Așa este, poate, de a se explica și numirea de reuniunea «sodalilor» iar nu a «meseriașilor», ceea-ce la tot cazul ar fi fost mai potrivit.

Tot Cristea ne spune, că spre acest scop a scris în 1866 — la 2 ani după reînnoirea dela Lipsca, unde își terminase studiile — mai mulți articoli în «Telegraful Român», al cărui redactor era și «a început a căuta după meseriași români în Sibiiu». Pe de altă parte se bucura și de sprijinul nemuritorului Șaguna, în această cauză.

Între astfel de împrejurări și-a început activitatea această reuniune, a cărei importanță ne-o talmăcește Cristea și mai bine în 1878, la aniversarea de 10 ani dela iniințarea ei: «Trăim într'un timp, în care despre un popor numai atunci se zice că viețuește, dacă neîntrerupt și neobosit se silește a pași înainte pe toate terenele. Silința aceasta astăzi este o lege fundamentală, dela care fără pagubă însemnată nu se poate strage nimenea...». Cât de mare e convingerea și însufletirea — socotind timpul de 30 ani înapoi — cuprinsă în aceste cuvinte, a căror temelnicie și adevăr nu se va putea răsturna nici odată.

Pentru ajungerea acestui ideal se sbate nobila lui inimă timp de 30 ani... Ține prelegeri meseriașilor tineri, le dă sfaturi, ba îi ajută pe mulți chiar materialicește... etc., deși povara anilor îl apăsa tot mai mult. (Parcă'l văd mergând, în pași domoli, după ameazi în birou, având subsuoară foaia vieneză «Deutsches Volksblatt...») În urma acestora se retrage în 1897 dela conducerea

Reuniunii, iar la 3 ani ne părăsește pentru totdeauna.

Intre împrejurările mai sus descrise, lucrul natural, neobositul Cristea nu a putut face minuni în timpul președinției lui, dar ne-a arătat calea pe care să mergem, ne-a inspirat idei conducătoare, iar unde numai a putut, a căutat a trece dela vorbe la fapte. O dovadă, aceasta, că nu în zadar a petrecut câțiva ani în Lipsca, — acea metropolă veche a industriei și comerțului — măcar că pe timpul lui nu era nici a treia parte așa de întărită ca azi.

O soartă norocoasă predestinează, însă în persoana dlui Victor Tordășianu, de urmaș al lui Cristea, în toamna anului 1897, bărbat cu calități uimitoare. Aceste sunt bine cunoscute publicului românesc și astfel nu au lipsă de multă apreciere. Ear viitorul, îndeosebi meseriașii, încă îi vor ști da locul convenit acestui bărbat, cum și la toți aceia, cari în zilele noastre sau în viitor vor sprijini cauza meseriașilor.

Destul, că sub conducerea nouă, se continuă regulat așa numitele ședințe literare lunare, se aranjează concerte și producțiuni teatrale, se adună bani pentru scopurile reuniunii, se câștigă membri noi ordinari și ajutători, se pune bază la o seamă de fonduri cu scopuri atât de mărețe, se cumpără o casă proprie pentru reuniune etc. Mișcarea meseriașilor români din Sibiu, află răsunset peste tot locul afară de granițele Sibului și este de mulți urmărită cu interes.

Așa pulsează viața în sânul meseriașilor sibieni. E drept, mai mult pe terenul cultural-literar. Activitate, poate, cam curioasă pentru unii judecători, cari stau departe de cercul meseriașilor. Dar îndreptățită, ca începutul unei mișcări, luând în considerare împrejurările sub cari cei mai mulți tineri români îmbrățișează și își învață meseria ce și-au ales-o.

Sunt dovezi și fapte acestea, cari ne îndreptățesc a crede, că pe urma lor va urma și îmbunătățirea existenței și înaintarea meseriașului român, ca atare, amăsurat timpului în care trăim.

După cum se vestește la aceste serbări jubilarie ale reuniunii sunt invitați a lua parte și reprezentanți de ai reuniunilor surori din patrie. Fie că întâlnirea acestor fruntași meseriași și sprijinitori de a lor, să lase încă și alte urme bune. Schimbări de vorbe la olaltă, idei nouă, experiențe bune și rele din cari să se nască după aceea fapte tot mai mărețe și mai înălțătoare.....

Astfel cugetând, în aceste zile, asupra trecutului, prezentului și viitorului meseriașilor la noi, cu sfîntenie îmi plec fruntea înaintea umbrei adevăratului părinte Nicolae Cristea, iar pe d-voastră, frați meseriași, în frunte cu dl președinte jubilar și ceilalți sprijinitori ai meseriașilor adunați la sânul reuniunii-mame, vă salut frățeste, dorindu-vă izbândă deplină în toate lucrările și pornirile d-voastră, cari țințesc la ridicarea meseriașului român....

Berlin, finea lui Sept. 1907.

N. B.

FRANZ JOSEF Apă purgativă

Cronica externă.

Revolte țărănești în Rusia.

Correspondentul din Moscova al lui „Daily News“ scrie, că în sudul Rusiei au izbucnit noi revolte țărănești, cari să estind cu iușeală peste întreg ținutul acesta.

Aceiași stare de lucruri domnește și în ținuturile baltice.

Nu trece o zi fără să se întâmple un foc pe la curțile proprietarilor și arândașilor pela țară.

Dar ce e mai mult chiar țărani mai bogați nu scapă de furia plebei asuprite.

Răutatea poporului rus și pofta lui de pradă a ajuns atâta de nesocotită încât însusi contele Leon Tolstoi, omul atât de popular în Rusia, adevăratul prieten al poporului, a căzut victima acestor sălbătăcii și dacă nu intervenea poliția, poate că urmările ar fi fost și mai triste.

Din pașalicul lui Burdia.

Carol Victor Bresnitz, redactorul foii „Karánsebeser Zeitung“, prin ucazul căpitana-tului de poliție din Caransebeș dela 26 Septembrie a. c. Nr. 2041 este izgonit din orașul Caransebeș pe motiv, că numitul redactor nu s'ar fi anunțat la poliție, că voește să locuiască în Caransebeș, și pentru-că prin articolii publicați în ziarul ce-l-a redactat a provocat o turburare atât de mare în oraș, încât între cetățenii Caransebeșeni este o nemulțumire generală.

Motivele aduse de căpitanat nu sunt adevărate, pentru-că redactorul numitei foi are la mână, un document care dovedește, că dânsul s'a anunțat în 19 Septembrie a. c. ca locuitor al Caransebeșului, iar nemulțumire a fost numai între partizanii lui Burdia, cărora aparține și „vrednicul“ căpitan de poliție din Caransebeș, Cornel Dragomir. Adevăratul motiv al izgonirii este însă împrejurarea, că în numita foaie s'au dat în publicitate unele „afaceri“ delicate ale „Ilustrului“ deputat al cercului Caransebeș, Burdia Szilárd, cari de fapt au produs o nemulțumire generală, nu însă față de redactorul dela Karánsebeser Zeitung, ci față de Măria Sa Burdea.

Văzând tuși periclitată popularitatea chiar și înaintea aderenților săi, Măria Sa a pus la cale autoritățile politice din Caransebeș, ca cu o volnicie nemaipomenită să înlătore pe numitul redactor, care îi părea mai periculos decât toți, pentru-că dădea în publicitate daraverile „Ilustrului“ Domn deputat.

Și „vrednicul“ căpitan de poliție, Cornel Dragomir, din prilejul zilei sale onomastice i-a adus drept mulțumită Ilustratului Domn deputat — probabil în chip de felicitare — izgonirea redactorului dela Karánsebeser Zeitung.

Mai rău decât în Rusia!

Rap.

ȘTIRILE ZILEI.

Sâmbătă, 28 Septembrie.

— „Astra“ la Bistrița. *Partea a doua a raportului trimis din Bistrița de către raportorul nostru special n'a sosit nici până astăzi, — deși a fost expediat expres-recomandat. Cum, de altminteri, ziarul nostru se bucură de o deosebită atenție din partea poștei ungare.*

În numărul de Luni vom începe publicarea unei serii de reflexiuni și note asupra serbărilor dela Bistrița, dând mai ales un raport critic al lor.

— Necrolog. Augustin Pelle, student în teologie, a răposat în B. Lazuri, în vârstă de 21 ani, la 25 Septembrie, n. În mormântarea lui a avut loc la 27 Septembrie.

Odihnească în pace!

— Justh rămâne Justh. Președintele Camerei, Justh Gyula, vestit pentru șicanearea deputaților naționaliști, crede, că și afară de parlament este tot atât de puternic ca și la masa prezidențială, când ia

clopoțelul în mână și-l scutură nervos ca și când el ar fi Iupiter tonans. Dar dacă purtarea lui Justh în parlament este adeseori un abus de putere prezidențială, măsurile ce ar voi să ia pentru ziua de 10 Octombrie afară de parlament însămnă mai mult ca o încercare temerară de a dispune și asupra pieței din fața parlamentului. Căci despre ce este vorba? Justh (ori poate chiar neghiobul de Rakowsky?) are de gând să ceară intervenția poliției (a naționalului Boda) pentru a zădărnici defilarea muncitorimei pe dinaintea palatului parlamentului la 10 Octombrie.

Atât de nelimitată este puterea unui președinte de Cameră în Ungaria? Ori poate parlamentul, eminent al claselor feudale, constituie un monopol exclusiv al dlui Justh ori Rakovzky? Feudalii temerari, mai îndrăznesc să se facă de cătră pădure, în loc să se ascundă în fundul pământului din na-ntea izbucnirii indignărei generale a celor desmoșteniți? Dar ziua în care se va sfîrși cu evul mediu în țara ungurească, nu va întârzia multă vreme.

— Soc. „Andrieu Șaguna“ din Sibiu s'a constituit pe anul școlar 1907/08 în ședința ținută la 29/11 August 1907 sub presiul P. C. S. Dlui Dr. Eusebiu R. Roșca, director seminarial și protosincol în modul următor:

1. Președinte: Dr. Nicolae Bălan profesor semin.; 2. Vicepreședinte: Petru Debu cler. a III; 3. Archivar: Iosif Tătu-lea cler. III; 4. Notar: Aurel Bodea cler. a I; 5. Cassar: Romul Perian cler. a II; 6. Control: George Ciupe cler. a I; 7. Bibliotecar: Ascaniu Crișan cler. a II; 8. Vicebibliotecar: Ioan Dragomir pedag. a I; 9. Redactor: Ioan Modroiu cler. a III; 10. Econom: Ioan Ilașiu pedag. a III.

Membri în comisiunea literară: 1. George Navrea cler. a III; 2. Ioan Podea cler. a III; 3. Pantilimon Bratu cler. a II; 4. Alexandru Moldovan cler. a II; 5. Nicodim Cristea cler. a I; 6. Vasiliu Jura cler. a I; 7. Victor Plesa pedag. a III; 8. Ioan Puscar pedag. a III; 9. Ioan Grama pedag. a II.

— Dela Societatea pentru fond de teatru român. Comitetul Societății pentru fond de teatru român, în ședința sa ținută Joi la 6 Sept. v., a luat următoarele hotărâri: Să propună viitoarei adunări generale, ca timp de un an de zile să nu să completeze locul de președinte al societății, în semn de doliu pentru moartea regretatului președinte Iosif Vulcan. Comitetul societății a votat dlui Ionel Crișan o bursă de 1200 cor., plus cheltueli de drum și taxe de înscriere, pentru a urma la conservatorul din Viena, cursurile de cant și declamațiune. Comitetul a dispus a să distribui în curând diplomele pentru membri pe viață, fondatori și onorari, executate de pictorul Smigelschi. S'a decis ca fonograful, comandat de societate pentru a culege și eterniza cântece populare românești, să fie trimis dlui Dr. G. Dobrin la Lugoj, pentru a începe colectarea cântecelor populare bănățene. Adunarea generală din anul acesta să va ținea în luna Octombrie în Cohalm. Zilele și programul festivităților să vor publica ulterior.

— Un deputat român din Bucovina asupra călătoriei ministrului Brătianu. Deputatul socialist român din parlamentul austriac, Grigorovici, a declarat, că socotește știrile ziarelor maghiare asupra călătoriei ministrului Brătianu ca manopere ale guvernului ungar în contra Românilor din Transilvania pentru a-i trece ca

nepatrioți. Această părere este cu atât mai întemeiată cu cât românii au hotărât să încheie cu socialiștii o alianță pentru introducerea votului universal și guvernul se teme din cauza demonstrațiilor plănuite pe ziua de 10 Octombrie st. n.

În ori-ce caz, după părerea lui Grigovici, este o prostie a pune excursiunea ministrului Brătianu în legătură cu o activitate politică în Bucovina.

Ziarului «Cernowitzer Allgemeine Zeitung» i-se anunță din Dorna-Vatra din sorginte sigură: Ministrul Brătianu a sosit la 18 c., după amiazi cu automobilul, venind din Cernăuți. El a plecat la 20 a. m. prin Câmpulung. În tot timpul cât a petrecut ministrul aici, n'a stat cu nimeni în comunicațiune mai apropiată.

— **Mituire?** Patimașele neînțelegeri dintre Românii din Cluj aruncă la suprafață drojdii scârboase. «Elöre», căruia îi lăsăm toată responsabilitatea pentru cele ce publică, are o scrisoare a unui ziarist maghiar, Tamásy György... Pela sfârșitul lui August apăruse în «Erdélyi Hirlap» un articol asupra chestiunii naționalităților. Articolul purta semnul «D.» Tamásy spune acum, că dl protopop Dăianu Par fi mituit cu 20 coroane, mai promițându-i încă și alți bani, ca dânsul, Tamásy, se spună în fața unei societăți mai mari, că autorul articolului din «Erdélyi Hirlap» ar fi dl Vasile Podoabă. Tamásy a primit suma de 20 coroane; dar a trimis-o în urmă direcțiunii băncii «Vatra», ca deposit, cu rugarea, ca la sfârșitul anului aceea sumă să se împărțească între patru elevi, cei mai buni, din școala greco-catolică din Cluj, ca premii. Credem, că dl protopop Dăianu va răsturna învinuirea ce i-se aruncă în față.

— **Sfințirea bisericii din Dalboșeți.** Sâmbătă, la 8/21 Septembrie a. c., a fost o zi de sărbătoare îndoită pentru comuna Dalboșeți, căci în această zi, pe lângă serbarea hramului bisericii, s'a îndeplinit cu mare pompă actul sfințirii bisericii renovate.

Actul sântirii s'a îndeplinit cu ceremonialul prescris de cătră esmisul P. S. Sale Dlui Episcop Nicolae Popea, în persoana parohului din Bozoviciu Ioan Brânzeiu, cu asistența preotului local Ilie Imbrescu și a preotului din Gornia-Lubcova, Pavel Popescu.

Sâmbăta, dimineața la orele 9, s'a făcut sântirea apei în mijlocul bisericii cu care esmisul consistorial a stropit internul bisericii. Finindu-se sântirea bisericii începe sânta liturgie.

Răspunsurile liturgiei s'au executat de cătră corul vocal din loc, instruat de preotul local Ilie Imbrescu, dar în aceea zi condus de învățătorul Petru Budescu. Preotul Ilie Imbrescu î-și dă mare silință și se interesează mult de cor, dovadă, că acest cor condus de altul a cântat cu multă precizie și foarte bine.

La priceasnă, esmisul dlui Episcop, ține o vorbire frumoasă, în care arată că ziua în care se sfințește biserica e pentru comună o zi de foarte mare însemnătate, o zi memorabilă.

Arată că creștinii îngrijindu-se de aduceria casei Domnului în stare bună, dovedesc că sunt creștini buni, adevărați, cari țin cu scumpătate și sfințenie la biserica și religiunea strămoșească. Îndeamnă apoi creștinii să asculte glasul păstorului lor, care are chemarea a le arăta calea cea dreaptă care duce la bine și mântuire. După ce recomandă credincioșilor să trăiască totdeauna în frățietate și bună înțelegere, căci numai atunci atât biserica cât și comuna vor merge spre înflorire, închee:

«Această frumoasă casă a Domnului, ținând la ea cu înaltă sfințenie și credință să vă fie acoperământ puternic la toate eventualitățile. Bunul D-zeu vă dăruiască

toate bunătățile cerești și pământeste și totdeauna să vă povățuiască cătră bine, fericire și mântuire.

În decursul acestui act sărbătoresc, care va rămâne neperitor în inimile creștinilor adevărați, ceteai pe fețele tuturor că sunt cuprinși de o bucurie mare. Inima celui mai împetrit a trebuit să se moaie văzând cu câtă sfințenie se îndeplinește acest act religios.

Toate au decurs în orânduială cea mai bună, pentru care laudă se cuvine popoului din Dalboșeți. Un participant.

— **Dreyfuss.** De mult nu s'a mai înregistrat prin ziare nici o știre despre trădătorul căpitan de odinioară Dreyfuss, azi major în retragere. Acum din nou se strecoară o veste despre el prin presă și anume, că la cererea sa ministrul de războiu l'a trecut în pensie. Majorul se află de prezent la Londra, unde zilele trecute la teatrul ovreesc s'a reprezentat o piesă scrisă în jargon anglo-ovreesc. Se zice, că autorul acestei piese ar fi Dreyfuss.

— **Demonstrație sângeroasă într'o mină de aur.** Într'o mină de aur din Iohaunnisburg (Transval) a izbucnit o revoltă în urma hotărârii că muncitorii cari aveau să fie trimiși în patria lor, au fost reținuți să îndeplinească câteva zile de lucru. Din cauza asta cei reținuți se împotriviți cu atâta înverșunare, încât poliția a fost nevoită să tragă câte-va salve asupra lor.

— **Accident de tren.** La Érkörtvélyes s'a întâmplat alaltă-eri un accident de tren, ciocnindu-se un tren de persoane cu unul de marfă. Cele din urmă patru vagoane ale trenului de persoane s'au făcut bucăți. De asemenea și cele trei vagoane din urmă ale trenului de marfă. Mai mulți pasageri au suferit în urma ciocnirii contuziuni grele.

Un alt accident de tren s'a întâmplat la Szirács lângă Daruvár. Accidentul acesta provenit din derailarea trenului, care a cauzat rănire mortală unor pasageri, iar mai multora răniri grave.

— **Măritșul contesei de Montignoso.** Săptămâna trecută se vestise prin ziarle engleze, că contesa de Montignoso, fosta moștenitoare de tron a Saxoniei, se mărită după un compozitor italian. Știrea aceasta produsese o groaznică consternare la curtea din Drezda. Ziarele într'aceea a publicat desmintiri categorice, iar compozitorul Toselli amenință cu darea în judecată a ziarului italian, în care apăruse mai întâiu faima aceasta. La curte nime nu putea da crezământ știrea acesteia, cu atât mai puțin, cu cât nu se putea presupune, ca contesa să comită un pas, rare ar implica pierderea rentei ce-i acordase curtea după-ce părăsi pe înșălătorul ei Giron. Nime n'a crezut și totuș s'a împlinit la ceea-ce nime nu s'a așteptat. Câteva zile nu s'a auzit nimica despre contesa. În timpul acesta ea se afla în voiaj dimpreună cu Toselli spre Londra, unde își făcuse planul să se cunune. Îndată după sevârșirea actului cununii, contesa a avizat pe rege despre pasul, ce l'a făcut. Știrea aceasta a fost colosal deprimătoare, mai ales asupra regelui, care nu putea crede, ca fosta lui soție să se demită la un atare pas, a făcut o groaznică impresie. Un consiliu de coroană ținut îndată după primirea acestei știri, a hotărât la cererea regelui, ca păcătoasei femei să i-se administreze și de aci încolo renta obicinuită, luându-se măsuri ca mica princesă Monica să fie luată, dacă e nevoie și cu forța dela mama ei. În urma asta regele s'a retras cu cuvintele: Să ne rugăm pentru ea.

Părechia Toselli a plecat din Londra, urmându-și drumul prin Pariz în Elveția, unde este ascunsă princesa Monica. Domnul și doamna Toselli intenționează să treacă în America, unde vor da în orașe mai mari concerte.

— **Bătaie în cirul Beketov.** Mare scandal s'a întâmplat Joi seara în cirul Beketov. Se luptau Hasarov, atlet rus din Sibe-

ria, și Sabatier, francez. Acesta din urmă este cunoscut ca un luptaciu, care nu prea observă regulile pentru trântă, este dur, și dacă vede că nu poate cu adversarul său, se ia la bătaie cu el. Așa a făcut și Joi seara, când se lupta cu acrobatul rus. Lupta a curs în ordine câtva timp dela o vreme francezului i-se uri de atâta întârziere a izbândeii sale, și începu să lovească pe contrar. Acesta făcea asemenea, și se incinsă o păruială, în cursul căreia publicul protesta și injura, pretinzând energic suspendarea reprezentațiunii. La urmă interveni poliția, iar la cererea juriului direcția a suspendat reprezentațiunea.

— **Cum sunt serbătorii luctătorii poloni?** Protopresbiterul catolic Ruhniewicz din Grodzicno (în Prusia de vest) era condamnat la o lună temniță pentru contravenirea § 110 din legea penală din Prusia. Pe-deapsa aceasta o împlinise valorosul luctător polon și zilele acestea părăsi temnița. Populația din comuna sa îi făcu din acest incident o primire demnă și sărbătorească. Dela gară protopopul a fost condus la biserică unde se celebrase un scurt serviciu divin, după care protopopul a rostit o potrivită alocuțiune către popor. La sfârșitul predicii i-s'a oferit o icoană, care înfățișa pe sfântul Petru în temniță. Tabloul purta de desubt inscripția: „Ferițiți sunt cei gonțiți pentru dreptate, căci a lor este împărăția cerurilor“. Seara orașul a fost splendid iluminat iar în grădina parochială s'au aranjat mai multe jocuri cu foc bengalic.

— **Profesor de gimnas înnebunit.** Profesorul Fialovszky Lajos dela un gimnas din capitală, din Galiția de origină, se duse eri la poștă să expedieze pe adresa regelui o telegramă de 1000 de cuvinte, în care voia să atragă atenția Majestații Sale asupra «epocalei» sale descoperiri în cristografie. A plătit suma pentru depeșă și s'a îndepărtat. Funcționarul poștelor îndată a observat, că are de a face cu un smintit și de aceea nici n'a zis nici un cuvânt, ci a primit depeșă și taxa pentru telegramă. După ce profesorul eși, funcționarul a trimis telegrama și banii fratelui profesorului.

Seara profesorul, care locuiește în strada Eötvös, a aprins vre-o 30 de lumini, pe cari le-a așezat în ferestrele domiciliului său apoi a luat o icoană în mână și începu să se roage, apoi strigă cât putu: „Eu sunt bărbatul științei/or!“ Ingrijitorul casei chemă doi agenți ai siguranței publice cu ajutorul cărora a intrat în apartamentul profesorului, stinsă luminile pentru a preveni un eventual incendiu, internând pe bolnav la un sanatoriu.

— **Duce rusesc în temniță.** Șef-redactorului lui „Peterburgokia Viedomosti“, ducele Uhtomski era condamnat la o amendă de 1000 ruble pentru un delict de presă. Ducele a refuzat să plătească amenda declarând că mai bine șede la recoare.

— **Descoperire de radiu.** Profesorul Joly făcuse timp mai îndelungat cercetări geologice printre pietrele de munte scobite din tunelul Simplon. Savantul profesor a venit la idea aceasta în urma constatării, că în tunel pe timpul scobirii acestuia, era o căldură aproape de nesuferit. Căldura aceasta el a atribuit-o unei cantități enorme de radiu, care trebuie să se găsească în munte, după părerea profesorului, care urmează cu cercetări le.

— **Cine e chinuit de reumatism, podagră, vâjă t de urech, migrenă?** Dacă pătimește cineva de morburile acestea, folosească crucea dublă electro-magnetică, inventată de dl Albert Müller (Budapesta, V/25 col. Vadász u. 34 nr. 86967, care produce rezultate uimitoare în privința morburilor amintite mai sus. Epistolele de mulțumită sunt nenumărate dovedind toate efectul uimitor produs de această cruce, cum se poate vedea aceasta, între altele și din epistola dlui Ludvig Veiser, organist în Pojon.

Partea științifică literară.

Luptele politice.

ale Românilor din Transilvania și Ungaria dela 1848 încoace.

de C. Cornean.

(Urmare.)

Desvoltarea și întărirea politicii naționale.

Devenind absolutismul insuportabil, ministerul austriac reconstituit în a. 1859 face un pas spre constituționalism, — spre marea bucurie a popoarelor din Austro-Ungaria, — propunând Maj. Sale, convocarea senatului imperial, ai cărui membrii au să fie reprezentanții diferitelor națiuni din Monarchie, cu scopul de a desbate asupra stării actuale a țării din punct de vedere legislativ și financiar.

Prin patentă din 5 Martie M. Sa primește propunerea aceasta rezervându-și dreptul de a decide asupra hotărârilor votate de senatul imperial înmulțit sau întărit. În prima sesiune a acestui corp legislativ, ce durează dela 30 Mai până în 29 Sept. 1860, iau parte și trei reprezentanți ai poporului român din Transilvania, Banat și Bucovina: Andrei baron de Saguna, Andrei de Mocsanyi și baronul Nicolae Petrino, cari luând de mai multe ori cuvântul precizează dorințele și aspirațiunile Românilor.

Rezultatul debaterilor din senatul imperial înmulțit e: «diploma din 20 Octomvre 1860, prin care să dă constituție și prin care se recunoaște individualitatea istorico-politică a țărilor din imperiul austriac, ceea ce înseamnă: acordarea atâtor diete provinciale câte națiuni, ear reprezentanții acestor diete să întrunesc într'un parlament central. «Un succes mai mare nici nu putea aștepta maghiarii, cari au luptat cu energie în senat și cari prin diploma aceasta au ajuns aproape de restaurarea drepturilor țării» *). Ba cei mai mult un ungar, baronul Vay fu numit cancelar al Ungariei. Dela acesta, cât și dela soții săi, Români nu puteau aștepta nici un bine.

E drept că națiunea română era declarată acum de egală cu celelalte națiuni conlocuitoare și numai dela Români Transilvăneni depindea să ajungă stăpâni în țara lor, decretată acum de autonomă. Le lipsia însă educația politică sănătoasă. Cărturarii se înstrăinasera în cei din urmă zece ani unii de alții, ear o parte din ei au trecut în România, alții aplicați în funcțiunile statului au rămas perduți pentru totdeauna.

Pentru sanarea acestui rău lucrau din răspuțeri ziarele: Telegraful Român, Gazeta Transilvaniei și Foaia..., și multe conveniri politice, între cari de deosebită importanță e cea din Brașov ținută în 16/28 Octom., la care 1), să votează o adresă de mulțumită M. Sale pentru acordarea drepturilor cuprinse în diplomă și care are să se înainteze prin Șaguna, 2), să se ceară permisiune de a se ține o conferință politică cu scopul, ca să se mijlocească o lege electorală dreaptă. Însemnată e și cea din Sibiu, ce urmează după terminarea sinodului diecezan convocat pe 25, 26, 27 Oct. 1860, și ale cărei decisiuni sunt următoarele:

1). Să se ceară demarcarea și recunoașterea prin o lege fundamentală a unei părți din Transilvania, de pământ românesc cu vot curial și cu veto.

2). Să se ceară dreptul limbilor patriei în legislațiune, administrație și justiție și în fine

3). Să se ceară autonomia separată a Transilvaniei.

* Teod. V. Păcățian: «Cartea de Aur» v. II. p. 108.

(Va urma.)

Romanul ziarului „Lupta.“

Părinți și fii

de

(48)

Ivan Turghenieff.

„De altmintrea noi până-i lumea nu ne vom înțelege. Eu cel puțin, eu n'am norocirea să Vă pot înțelege“.

„Nu mă îndoiesc!“ — răspuse Bazaroff.

Toate le înțelege mintea omului: undu-lația eterului, și tot ce se parece în soare, dar nici odată nu va înțelege că cireva își poate sufla nasul într'altă formă decât el.

„Asta ar fi să fie haz?“ — grăi Pavel trecând în celălalt capăt al odăii“.

Însă adesea cerea voe lui Bazaroff, să poată de a fi de față la experimentele lui. Ba într'un rând, mare lucru, Pavel își apropiase de microscop fața sa lănată și îngrijit parfumată, cu suciri de cele mai rari. Era vorba de-a vedea un infusoriu transparent înghițind un atom verzui, pe care-l sucea și răsucea cu apendici țintuiți de gătan. Nicolae Petrovici cerceta mult mai zelos decât frate-so odăia lui Bazaroff. Ar fi venit toate zilele să-și ia lecția, vorba lui, dacă treburile casei nu l'ar fi chemat aerilea. El nu era de loc peste mână tânărului naturalist; se punea într'un colț de chilie, urma cu atenție experiențele lui, și rar se făcea de cuteza o întrebare discretă. La ameză și la cină se nizuia a aduce în conversație chestii de fizică, de geologie, sau de chimie dată fiind puțința de a se isca asupra temelor de orice fel, chiar și asupra agronomiei, nemai pomenind de a-facerile politice, dacă nu tocmai certe cel puțin discute neplăcute. Chirsanoff dete și el cu socoteala că frate-so nu-și potoli de fel năcazul ce avea asupra lui Bazaroff. O întâmplare, încolo de puțină importanță îi adevעי bănuiala. Colera începu a se ivi în jur, răpise chiar doi locuitori din Marino. Și Pavel fu lovit de ea într'o noapte, și încă destul de rău, dar răbdă mulcom până dimineața fără să trimită după Bazaroff. Când acesta îl văzu în ceia zi și-l întrebă de ce n'a poruncit să-l cheme, el, galbin ca ceara dar pieptănat și ras deja cu grijă, îi răspuse: „Paremi-se singur spuneai că nu credeți în medicină“.

Astfel trecea vremea, și Bazaroff își căuta sirguincios de studiile sale în sângurătate. Dar era la casă o ființă, căreia ce-i drept nu-și deschise de tot inima, dar a cărei societate îi era dragă. Ființa aceasta era Fenicica. Se întâlnea cu ea în ogradă sau în grădina de obicei des de dimineață. Nu intra nici-odată în chilie ei, și ea, singur odată s'a apropiat de ușa lui, să-l întrebe dacă va fi bine să-l îmbaie pe Mitia. Cu toate acestea, departe de-a se teme de el, avea în el încredere deplină, și se simțea înfața lui mult mai îndrăzneală și mai liberă decât cu Chirsanoff. Anevoe s'ar putea ghici de unde era așa; poate simțea instinctiv, că Bazaroff nu era fel de aristocrat, de boer, nu avea solemnitatea acestora, ce te atrage și te înspăimântă tot odată. El era pentru ea un excelent medic și un om de treabă. Prezența lui nu era pedecă pentru a-și îngriji de copilul ei, și într'o zi, venindu-i o durere de cap și o amețală rea primi din mâinile lui o lingură de leaeri. Înaintea lui Nicolae Petrovici se arăta mai puțin familiară cu Bazaroff, nu de fățarnicie, ci de nu știu ce simț de cuviință. De Pavel îi era mai groază decât ori-când. Dela o vreme par' că o pândea, și resărea ca din pământ la spatele ei, în costumul lui englez, cu fața încremenită, cu căutătura înepătoare, și cu mâinile în buzunar. „Îți face fiori“ spunea ea la Dunișă, și aceasta răspundea cu un oftat smuls de amintirea unui alt „nesimțitor“. Acesta era Bazaroff, care fără să o știe, ajunse „hainul tiran al inimei sale“.

(Va urma.)

Economie.

Recolta viilor. Asociația regnicolară a viticultorilor ungari a dat publicității un raport asupra situației viilor. Din acest raport însemnăm următoarele:

Arad și împrejurime. Recolta din anul acesta e inferioară, — ceea-ce privește cantitatea, — celei din anul trecut, calitatea însă e superioară.

Căldurile au fost prielnice dezvoltării conținutului de zahăr al strugurilor.

Ghioroc. Rezultatele recoltei în podgoriile din comitatul Aradului sunt evaluate la 200—250 mii hectolitri. Din aceste circa 40.000 hectolitri sunt vândute, respective arvunite deja.

Seghedin. Recolta va fi îndeobște slabă, în unele locuri mijlocie.

Cincibiserici (Pécs). Coacerea strugurilor se face în împrejurări foarte prielnice, boabele de struguri sunt mari și bine coapte, numai în anul 1882 au mai fost atât de frumoși strugurii.

Rust. Strugurii se dezvoltă foarte favorabil, sunt plini și copti. Vin va fi mai puțin, decât în anul trecut, calitatea însă mult mai aleasă.

Tokaj. Timpul din anul acesta a fost prielnic dezvoltării strugurilor, recolta va fi satisfăcătoare.

Moór. Calitatea vinului, — de oare-ce în anul acesta n'a băntuit peronospora — va fi excelentă, cantitatea însă inferioară celei din anul trecut.

Expoziție de vinuri în Timișoara. Asociația agricultorilor din Ungaria de Sud va aranja în cursurile ernei, în orașul Timișoara, o expoziție de vinuri.

La această expoziție poate lua parte fiecare producător de vin din Ungaria de Sud.

Bursa de efecte. Din străinătate au sosit știri mai favorabile, îndeosebi situația pieței de bani s'a îmbunătățit pretutindeni.

Banca imperială din Berlin nu va mai urca în cursul anului curent etalonul de interese, acesta va rămânea 5 și jum. procente. Discontul privat e în Berlin de 5 procente.

În Paris și Londra încă s'a ameliorat situația în piața de bani.

În Paris discontul privat e de 3 și trei optimi, în Londra de 3 și trei pătrare procente.

Știrile sosite din New-York încă sunt mai favorabile.

În Viena și la noi însa situația în piața de bani e încă tot încordată, deși în ultimul tablou al situației sumare, dat publicității de banca noastră de emisiune se constată o ameliorare, scăzând suma bancnotelor supuse la dare din circulațiune cu mai bine de 18 milioane coroane.

Azi circulația la bursă a fost la deschidere fermă. Anză la aceasta a dat cumpărările arbitrajului vienez.

Circulația a fost însă restrânsă. Cursurile valorilor s'au urcat.

La încheierea bursei au notat:

Acțiunile institutului de credit	Coroane
„ „ austriac	— 645.25
„ „ ung.	— 749.25
„ băncei de escompt	— 472 —
„ soc. căilor ferate austro ung.	— 661.—
Renta ung. de aur 4 proc. vinde	— 111.—
„ „ coroane 4 „ „	— 93.21
„ austr. de aur 4 „ „	— 116.—
„ „ coroane 4 „ „	— 97.—
Scrisuri fonciare „Albina“	— 101.—
Napoleon d'or (20 franci aur)	— 19.19
mărci germane, aur — — —	— 23.56
Galbeni austriaci și ungurești	— 11.43
Bilete germane 100 mărci	— 117.70
„ franceze 100 franci	— 95.82
„ italiene 100 lire	— 95.87
„ române 100 lei	— 95.30
Ruble rusești de hârtie	— 2.54

Prețurile cerealelor. Tendința generală în târgul efectiv de cereale a fost liniștită. Circulația în urma rezervei producătorilor — mărginită. Cererile deasemenea n'au fost numeroase, așa că prețurile cerealelor nu s'au urcat.

Spre încheiere, secara, orzul, ovăsul și cucuruzul s'au menținut prețurile în tendință fermă.

Azi până la 12 ore din zi s'au vândut 28,000 măji metrice grâu.

Pentru cel mai frumos grâu de Tisa (80 kgr. greutate) s'au plătit 23 cor. 40 fileri, iar pentru cel mai slab din comitatul Pestei (75 kgr. greutate) 21 cor. 45 fileri de majă metrică (100 kgr.).

În ultimele 24 ore circulația cerealelor în Budapesta a fost următoarea:

Măji metrice:			
	Sosit:		Expediat:
Grâu	— —	31735	— — 3065
Secară	— —	5377	— — 1101
Orz	— —	4445	— — 303
Ovăș	— —	18800	— — 8045
Cucuruz	— —	1516	— — 5707
Rapiță	— —	304	— — 14017
Făină	— —	564	— — 4777
Tărâțe	— —	—	— — —

Tendența generală în târgul pe termen de cereale a fost liniștită. Conform buletinului oficial au notat:

Grâu pro Octomvrie 11.14, 11.09—11.10, pro Aprilie 1908: 11.76, 11.78—11.79.
 Secară prn Octomvrie 9.62, 9.60—9.59.
 Ovăș pro Octomvrie 7.85, 7.79—7.80.
 Cucuruz pro Septemvrie 6.85, 6.86—6.85, pro Mai 1908: 6.77, 6.82—6.80 coroane de 50 kgr.

Târgul de vite cornute în Budapesta. (Raport oficial).

Săptămâna ultimă s'au adus în piața din Budapesta 2189 de vite cornute (boi, tauri, vaci, bivoli), adică cu 94 capete mai multe, decât în săptămâna precedentă.

Cererile au fost mai numeroase, decât în săptămâna precedentă, prețurile vitelor în genere s'au urcat cu 2—3 cor. de majă m. (100 kgr.).

Tendența în prețuri e fermă. Prețurile au fost:

Tauri, prima calitate 68—84 coroane calitatea inferioară 52—66, cor. de m. m. (100 kgr.)
Boi grași (soiul ungar), prima calitate 82—91 cor., excepțional 96 cor., calitatea mijlocie 72—80 coroane calitatea inferioară 58—70 cor. de m. m. (100 kgr.)
Boi târcați, prima calitate 86—92 coroane, excepțional 98 cor., calitatea mijlocie 70—84 cor., calitatea inferioară 60—68 cor., de m. m. (100 kgr.)
Vite slabe de pășune (soiul ungar), calitatea mai aleasă 62—76 cor., excepțional 78 cor., calitatea inferioară 50—60 cor. de m. m. (100 kgr.)

Boi din Bosnia, calitatea aleasă 62—78 cor., calitatea inferioară 54—60 cor., de m. m. (100 kgr.)

Vaci (soiul ungar) 50—76 cor., vaci târcate 52—84 cor. excepțional 92 cor., de m. m. (100 kgr.)

Bivoli 44—54 cor.
Juncani 56—76 cor., excepțional 82 cor. de m. m.

Viței, indigeni prima calitate 94—102 fil., excepțional 104—108 fil., calitatea mai inferioară 84—92 fil. de kgr.

Viței din Galiția 60—80 fil. de kgr.

Piața de rămători (porci), Kőbánya Steinbruch. Prețurile: Prima calitate un-

gară, tineri, grei: 130—132 fileri, mijloci: 132—134 fileri, ușori: 134—136 fileri de chilogram, vii cântăriți, de păreche 45 chilograme scădere de greutate și 4 procente scădere din prețul cumpărării.

La sfârșitul săptămânei trecute au rămas în sălașele din Kőbánya (Steinbruch) 38.313 rămători.

Târgul săptămânal de cai din Budapesta. În târgul de săptămână din Budapesta, ținut în „Tattersaal“ s'au adus 306 cai prima clasă și 357 cai de clasa doua, în total 663 cai, din cari s'au vândut 380.

Tariful transportului pe apă. Pentru transportul mărfurilor pe apă se plătește până la Budapesta de 100 kilograme: Dela Panciova 50—54 fileri, Neoplanta (Ujvidék) 46—48, Bezdán 32—36, Senteș — Seghedin 52—54, Zenta 48—50, Titel 46—48 Timișoara —, Becicherecul-Mare 50—52 fileri.

În aceste sume sunt socotite și darea de transport, precum și taxa de asigurare.

Piața din Budapesta.

L
Cereale.

Grâu, majă metrică, frumos . 23 cor. 60 fil.
 „ „ „ mijlociu . 22 cor. 90 fil.
 „ „ „ mai slab . 21 cor. 50 fil.
 Secară, majă, m. de la 18 cor. 85 fil. 19.20
 Orz, „ „ „ 15 cor. 35 fil. — 15.75
 Cucuruz nou, „ „ „ 13 cor. 50 fil. — 13.70
 Ovăș, „ „ „ 16 cor. 10 fil. — 16.50
 Rapiță, „ „ „ — cor. — fil. — — —

II. Produse.
 — Prețurile sunt socotite după 100 kilogr. și în bani gata. —
Unsoare de porc, dela 155 cor. — 156 cor.
Siănină, ... „ 130 cor. — 133 cor.
Cartofi, ... „ 3 80 cor. fil 5:80 —
Spirt, ... „ 58 50 cor. — 59.50

III.
Târgul de porci Kőbánya (Steinbruch).
 (Prima calitate ungară).
Bătrâni . . . . — — — fileri kilogramul
Tineri . . . . 134—135 fileri kilogramul

Redactor responsabil:
VASILE MACREA.
 Tipografia «Pop. Rom.» Budapesta, Istrán-ut 11.

A. Raza
 croitor.
 Budapesta, IV., Strada Nádor 28 vis-à-vis de palatul bursei.
 Se recomandă on. public român.
 — Croi elegant. Prețuri moderate. —

Banca Națională a României.

SITUAȚIUNE SUMARĂ.

1906	A C T I V		1907	
	9 Septemvrie	1 Septemvrie	7 Septemvrie	
109 481 848	77 121 848	Reserva metalică aur	89 985 356	
	32 360 000	„ Trate Aur	37 300 000	127 371 193
677 631	Argint și diverse monete		528 664	429 577
92 948 627	Portofoliu Român și Străin		100 893 618	98 676 984
29 546 104	*) Impr. contra ef. pub.	15 048 650		
	„ „ „ „ în contcurent	23 064 291	37 606 618	38 112 941
11 999 924	Fonduri publice		11 999 924	11 999 924
14 801 390	Efectele fondului de rezervă		15 806 084	15 806 084
2 908 324	„ „ de amortizarea imob. și material		3 253 121	3 253 121
5 769 938	Imobili		5 901 375	5 901 454
604 199	Mobilier și Mașini de Imprimerie		638 627	638 729
376 831	Cheltueli de Administrațiune		329 187	345 394
95 107 770	Depozite libere		109 229 549	108 254 949
7 128 110	Compturi curente		9 513 489	12 267 775
23 090 333	Compturi de valori		26 260 047	28 180 364
394 441 029			449 331 496	451 152 652
	P A S I V			
12 000 000	Capital		12 000 000	12 000 000
21 373 442	Fond de rezervă		23 051 453	23 051 453
3 222 588	Fondul amortisării imobilelor și material		3 473 646	3 473 646
260 377 640	Bilete de Bancă în circulațiune		298 801 700	301 501 640
1 646 498	Profituri și perderi		2 077 070	2 077 070
713 091	Dobânzi și beneficii diverse		698 078	784 894
95 107 770	Depozite de retras		109 229 549	108 254 949
	Conturi Curente			
394 441 029			449 331 496	451 152 652

Scomptul 6‰.
 *) Dobânda 6‰.

Cancelaria arhitectului I. NIGA
ARAB, STRADA ARCHIDUCELE IOSIF NUM. 1.
 Telefon 275.

Pregătește planuri și specificări de spese pentru edificii publice și private, ca specialist în ritul nostru oriental, edifică și restaurează biserici în mod artistic trimite schițe și proiecte de spese gratuit.

Costa Diboi

CROITOR

Își recomandă atelierul său în atențiunea On. public, efectuind lucruri după fasonul cel mai nou de toată eleganța, din materiile cele mai fine și trainice, începând dela copii până la bătrâni, servind tuturora prompt și corect.

Budapesta VII., István-ut 6. II 25.

„Grănițerul“

Institut de credit și econ. ca societate pe acțiuni în Dobra.
Capit. soc. C 250.000. Fond de rezervă C 60.000

Primește depuneri spre fructificare și dă deponenților 6% interese. Depuneri până la 1000 cor. să pot ridica și să plătesc fără abdicere.

Acordă tot soiul de împrumuturi.

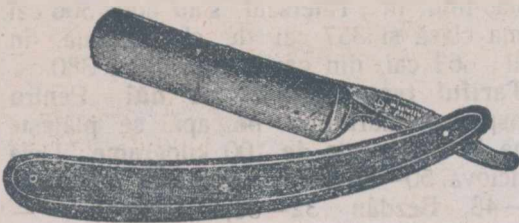
Cumpără și vinde realități.

Cu 1 Octomvrie 1907. deschide în piața Dobrei un magazin mare pentru produse, deci cumpără și vinde bucate și alte produse cu prețurile cele mai culante atât în mare cât și în detail.

DIRECȚIUNEA.

Cele mai bune briciuri pe lume!

sunt briciurile regătite din cel mai bun oțel Englez.

Ori și cui se trimite gratuit preț-curant.

Adresa exactă:

Grauer Mihály

Köbánya 13.

PREȚURILE :

Brici Englez	1 fl. 20 cr.
Brici Transwaal	1 fl. 50 cr.
Brici Japân	2 fl. 50 cr.
Peatră de ascuțit	— 50 cr.

Mare deposit de :

Săpun, sapunioară și pimssel.

!! CEREȚI PREȚ-CURANT GRATIS !!

Patent Nr. 86967

Nu e crucea lui Volta! Nu e mijloc secret! Vindecă și înviorază pe iângă garanție.

Deosebită atențiune e a să da împrejurări, că acest aparat vindecă boale vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosește contra durerilor de cap și dinți, migene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, fiuturi de ureche bătate de inimă, sgârçiri de inimă, astma, auzul greu sgârçinri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală plămâni și picioare, reumă, podagră, ischis, udul în pat, influența insomnic, epilepsia, circulația nereglată a sângelui și a multor alte boale cari la tractare normală a medicului să vindecă prin electricitate. — În cancelaria mea se află atestate incurse din toate părțile lumii, cari prețesc cu mulțumire invențiunea mea și ori-cine poate examina aceste atestate. Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca -iseretrimite banii. Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică rog a proca aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul «Volta» de oare-ce «Glasul Volta» atât în Germania câtși în Austro-Ungaria a fost oficios oprit fiind nefolositor, pe când aparatul meu e în genere cunoscut apreciat și cercetat. Deja iefinătatea crucei mele electro-magnetice e recomandată în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 8.—

folositor la morburii cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Prețul aparatului mic e cor. 6.—

folosibil la copii și femei de constituție foarte slabă. Expedițiile prin centru și iocul de vânzare pentru țeară și străinătate e:

Müller Albert, Budapest,
V|25 Strada Vadász 34 colțul.

„Sătmăreana“

Institut de credit și economii în Seini.

Concurs.

Pentru ocuparea unui post de practicanț la „Sătmăreana“ dotat cu salar anual de K 840.— prin aceasta se publică concurs.

Reflectanții au să documenteze cu atestat de maturitate absolvirea unei școale comerciale și că posed pe deplin în scris și vorbire limba română, maghiară eventual și cea germână.

Postul e a se ocupa îndată după alegere, și cel ales, după un an de serviciu de probă prestat spre îndestulare va fi denumit de oficial cu salar anual de 1200 coroane și adaus de salar în înțelesul statutelor.

Concursele se vor trimite pînă inclusive în 14 Oct. a. c. la adresa „SĂTMĂREANA“ institut de credit și econ. societate pe acții în Seini (Szinérváralya).

1—3

Direcțiunea.

Stimate Domnule Birăuțiu!

Iată Vă trimit banii pentru cărțile primite, și mă rog să mai trimiteți 10 ex. „Răscoalele Tărănești“, 12 ex. Dreptul de vot universal și secret“ și 4 ex. „Răsb. Ruso-Japonez“.

Mă rog să le trimiteți cât mai curând că oamenii le așteaptă.

Cu stimă:

Teodor Ciortea,

Kolozs.

Onorate Domnule Birăuțiu!

Aici trimit suma pentru cărțile „Dreptul de vot universal și secret“ și mă rog imediat să mi trimiteți fiindcă oamenii mai cer.

Cu deosebită stimă:

George Grozavescu,

Teregova No. 394.

Cumpărați și cetiți broșura :: DREPTUL DE VOT :: UNIVERSAL ȘI SECRET

Prețul 20 fileri

CUPRINSUL:

Ce e parlamentul (casa țării?)
Cine are drept de vot?
Dreptul de vot:
    în oraș
    în satele din Ardeal.
Cum se fac la noi alegerile?
Cercurile de alegere.
Casa deputaților e casa domnilor.
Ce lucră dieta?
Unde e scăparea?
Ce zic contrarii votului universal?
    Darea (porția).
    Inteligența.
    «Primejdia națională».
Ungaria și străinătatea.
Ce spune guvernul?

Se află de vânzare la Tip. și Libr. „Pop. Rom.“ și în provincă la vânzătorii foii „Poporul Român“.

Sub tipar: „Că tăt Bănaln'i frucea“

de Dr. George Gârda.